

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม : กรณีศึกษาสำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม และนำเสนอรูปแบบกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมต่อไป โดยมีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม : กรณีศึกษาสำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่พระภิกษุ แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา และผู้ปฏิบัติธรรม ณ วัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีจำนวน ๑๐ ,๐๐๐ รูป /คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ที่ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๗๑ รูป /คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๙ รูป/คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมโดยมีขั้นตอน ลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

- ๑) ศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ประสิทธิภาพ การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จากเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้
- ๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
- ๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- ๔) สร้างเครื่องมือ
- ๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
- ๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
- ๗) ปรับปรุงแก้ไข
- ๘) พิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

ลักษณะของเครื่องมือสำหรับการแจกแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามกรอบของ การวัดประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ อำเภอ พระนครศรีอยุธยา เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา วุฒิการศึกษาทางธรรม สถานภาพ อาชีพ และการเข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของ วัดมเหยงคณ์ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ๓ ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น ดังนี้

- ๑.ด้านอาคารสถานที่ มีคำถามทั้งหมด ๑๐ ข้อ คือข้อ ๑-๑๐
- ๒.ด้านวิทยากร มีคำถามทั้งหมด ๑๐ ข้อ คือข้อ ๑๑-๒๐
- ๓.ด้านการบริหารจัดการ มีคำถามทั้งหมด ๑๐ ข้อ คือข้อ ๒๑-๓๐

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- ๕ หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
- ๔ หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก
- ๓ หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง
- ๒ หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อย
- ๑ หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๑ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายความว่า ระดับการปฏิบัติ **มากที่สุด**

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายความว่า ระดับการปฏิบัติ **มาก**

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายความว่า ระดับการปฏิบัติ **ปานกลาง**

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายความว่า ระดับการปฏิบัติ **น้อย**

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายความว่า ระดับการปฏิบัติ **น้อยที่สุด**

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดมเหยงคณ์ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

แบบสัมภาษณ์ (Key Informant Interview)

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๙ ท่าน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตีความข้อมูล ต่อจากการเปรียบเทียบข้อมูล โดยมีการเลือกกลุ่มคำหลักๆ ที่ได้รับการสัมภาษณ์ มาตีความ เพื่อหาความหมายที่แฝงเร้นอยู่ ร่วมกับคำอื่นๆที่เป็นบริบทร่วมกันในคำตอบนั้นๆ เพื่อสร้างข้อสรุปใหม่ และนำผลการวิเคราะห์นี้ไปสร้างเป็นข้อสรุปใหม่ในที่สุด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๙ ท่านมีดังนี้

๑. สมเด็จพระมหาธีรราชสังฆคณาจารย์ (ช่วง วรบุญโญ) เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ วัดปากน้ำภาษีเจริญ เมื่อ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๕

๒. สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสโม) เจ้าคณะใหญ่หนกลาง วัดพิชยญาติการามวรวิหาร เมื่อ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

๓. พระธรรมสุธี (พีร์ สุชาโต) นายกสภามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร ที่ปรึกษาเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร เมื่อ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

๔. พระภาวนาโพธิคุณ (โพธิ์ ชันทสโร) เจ้าอาวาส วัดสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี เมื่อ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๕

๕. พระครูเกษมธรรมทัต (สุรศักดิ์ เขมรังสี) เจ้าอาวาส วัดมเหยงคณ์ พระนครศรีอยุธยา เมื่อ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๖

๖. พระครูภาวนาวราลังการ วิ.(สมศักดิ์ โสโร) เจ้าอาวาส วัดภักทันทะอาสาภิาราม ชลบุรี เมื่อ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

^๑ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

๗. ดร.อำนาจ บัวศิริ รอง ผู้อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร เมื่อ ๘ มกราคม ๒๕๕๖

๘. ผศ.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ ผู้ อำนวยการ สถาบันปฏิบัติจิตตภาวนา กรุงเทพ มหานคร เมื่อ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

๙. นายไพรัช เสือสิงห์ ผู้ อำนวยการ สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด พระนครศรีอยุธยา เมื่อ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๖

๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑.ขอคำแนะนำจากอาจารย์ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒.หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๑)ดร.พิเชฐ ทังโต หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒)ผศ.อนุภูมิ โขเกษม อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓)ผศ.ชัชชัย ไชยสา อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔)ดร.ยุทนา ปราณิต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕)ดร.วันชัย สุขตาม อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อ พิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)^๒ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๘ ถึง ๑.๐๐ มีบางข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า ๐.๕ จึงต้องปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

๑.หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถาม ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ปฏิบัติธรรมที่วัดตาลเอน ต.ตาลเอน อ.บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วย

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๓ - ๒๔๔.

วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๓ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๕๔

๒. นำแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของวัดมเหยงคณ์ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือไปยังพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าสำนักปฏิบัติธรรม และสำนักงานพระพุทธศาสนา จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. ผู้วิจัยกำหนดวิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย คือ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรม พระวิปัสสนาจารย์ ผู้ปฏิบัติธรรม จำนวน ๓๗๑ รูป/คน ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยการวิจัย ระหว่างวันที่ ๑ – ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ รวมใช้ระยะเวลา ๓๐ วันและการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและ พรรณนาผลการดำเนินงาน การบริหารจัดการ สำนักปฏิบัติธรรมวัดมเหยงคณ์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์ เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique) ตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

- การกำหนดประเด็นการวิเคราะห์
- การวิเคราะห์ตามประเด็นที่จำแนก
- การสังเคราะห์เนื้อหา
- การสรุปและนำเสนอตามวัตถุประสงค์

^๓Cronbach, Lee J., *Essentials of psychological testing*, 4th ed., (New York : Harper & Row, 1971), p. 67.

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

๑. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้อง
๒. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์
๓. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)^๔

๒) ระดับความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของเจ้าสำนักปฏิบัติธรรม พระวิปัสสนาจารย์ และผู้ปฏิบัติธรรมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)^๕

๓) ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค อุปสรรค และข้อเสนอแนะวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis technique)

๔) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis technique) และสรุปผลโดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัย

^๔สุรพล สุยะพรหม, ผศ.ดร., และนางสาวสุทธริัก ศรีจันทร์เพ็ญ, **ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๓๗.
^๕เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๘.